

Sociale veiligheid

Een continu en cyclisch proces in een lerende organisatie

Onze kinderen voelen zich veilig en gewaardeerd. Juist in een tijd waarin sterk de nadruk ligt op cognitieve prestaties, proberen we veel aandacht te hebben voor het welbevinden van onze kinderen. Dit is immers de voorwaarde voor goed presteren. Vanuit onze aandacht voor katholieke identiteit werken we aan dat welbevinden, zodat kinderen en medewerkers zich gehoord, gezien en gewaardeerd voelen en daardoor hun talenten kunnen ontwikkelen. We volgen het sociaal-emotioneel welzijn van alle kinderen goed en betrekken dit bij de afstemming van ons onderwijs.
Bron: SBP SKOVV 2017-2020

Sociale veiligheid

Een veilige school is een school waar voortdurend serieus aandacht wordt gegeven aan het realiseren van een veilig schoolklimaat en aan het voorkomen, herkennen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag. Een school die kritisch naar zichzelf blijft kijken, en ervoor zorgt dat elke incident leidt tot verkleining van de kans op nieuws grensoverschrijdend gedrag. In een cultuur waarin zowel leerlingen als medewerkers aan het denken worden gezet over hun houding en handelen en waarin hier open over wordt gepraat.

Veiligheidsbeleid

Scholen krijgen de taak om aan een inspanningsverplichting te voldoen en hierdoor papieren veiligheidsbeleid om te zetten in praktijk. De verplichting bestaat uit het ontwikkelen van een set samenhangende maatregelen, gericht op preventie en het afhandelen van incidenten. Dit beleid dient gevormd te worden met alle betrokkenen van de school en verankerd te worden in de dagelijkse praktijk. In het kader van pesten wordt scholen geadviseerd een anti-pestmethode te kiezen in de geest van de sociaal pedagogische visie. Binnen sociale veiligheid zijn verschillende thema's beschreven (bijlage 4).

Vorm en inhoud geven aan sociale veiligheid

Om vorm te geven aan sociale veiligheid is activiteit nodig op de volgende velden:

- Gezamenlijk ontwikkelde en gekende visie, kernwaarden, doelen, regels en afspraken.
- Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico's; audits en monitoring.
- Scheppen van voorwaarden, beleggen van taken, samenwerken met partners buiten de school.
- Positief pedagogisch handelen; ondersteunende houding, voorbeeldgedrag, verbindende relaties.
- Preventieve activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel.

- Signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel.
- Borging

Scholen zijn verplicht tot:

- Het voeren van een actief veiligheidsbeleid
- Effect van dit beleid te monitoren middels een meetinstrument dat een actueel en representatief beeld geeft van de veiligheidsbeleving van de leerlingen (bijlage 1).
- Aanstellen van een anti-pest coördinator en een aanspreekpunt pesten (bijlage 2)

De werkgroep heeft gevonden dat de naam anti-pest coördinator niet passend is bij de werkelijke taak. De naam die SKOVV gaat gebruiken is “coördinator veiligheidsbeleid”.

Jaarplanning 2017-2018

Augustus 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemen: Aanspreekpunt anti-pestent/Coördinator veiligheidsbeleid (bijlage 2) - Kiezen van instrument voor het meten van sociale veiligheid (Bijlage 1)
Vanaf augustus gedurende het schooljaar 2017-2018	<p>Ontwikkelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Visie op veiligheid - Waarden en normen bepalen - Doelstellingen op het gebied van sociale veiligheid - Verantwoordelijkheden beschrijven - Preventieve activiteiten ontwikkelen en/of borgen - Draagvlak creëren (leerlingen, teamleden, MR, ouders etc.) <p>Uitvoeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opstellen van plan sociale veiligheid welk past in het jaarritme van de school m.b.t. HGW/OGW. Het digitaal veiligheidsplan wordt ingezet als checklist (bijlage 3) - Ontwikkelde plannen communiceren met belanghebbenden - De uitvoering van het sociale veiligheidsplan zichtbaar maken op diverse niveaus in de jaarplanning. Aandacht voor preventieve activiteiten. - Het dagelijks handelen verbinden met de visie - Ruimte nemen voor gesprek en feedback - Incidenten registreren - Signalen terugkoppelen
November	<p>Veiligheidsbeleving meten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyseren op verschillende niveaus; leerling, groep, school - In gesprek met belanghebbende (teamleden, leerlingenraad, kinderen, MR) - Uitkomsten delen met inspectie (via Vensters of Parnassus) - Terugkoppelen op SKOVV-niveau (netwerk en MT) - Komen tot gerichte interventies die gekoppeld zijn aan het HGW/OGW-ritme van de school (groepsplan, schoolplan o.i.d.)
Februari *	Tussenevaluatie op verschillende niveaus. Inzetten gerichte interventies.
Juni *	Tussenevaluatie op verschillende niveaus. Inzetten gerichte interventies.

*Februari en Juni zijn mogelijke evaluatiemomenten. Beredeneerd afwijken is mogelijk.

De werkgroep veiligheidsbeleid blijft volgend jaar bestaan. We gaan dan o.a. aan de slag met:

- Aanpassen verouderde calamiteitenplan SKOVV.
- Verzamelen van bestaande protocollen rondom de verschillende thema's. Deze kunnen gedeeld worden op SharePoint en school specifiek gemaakt worden.
- Bepalen wat op schoolniveau geregeld kan/moet worden en welke thema's ook op stichtingsniveau aandacht verdienen. Waar afspraken over gemaakt dienen te worden.

Bijlage 1: Het instrument om sociale veiligheid te meten

Betreft het instrument:

- Éénmaal per jaar wordt de sociale veiligheidsbeleving gemeten middels een vragenlijst. Afnemen in **november** *
- Scholen delen het resultaat met de inspectie (via Parnassys en Vensters).
- Keuze voor instrument is vrij mits het instrument een verantwoordingsdocument sociale veiligheid kent.

*Er is gekozen voor november om de volgende redenen:

- Na enkele weken onderwijs geeft het een beeld van de groep.
- De informatie is helpend bij de eerste serie tien-minutengesprekken
- Men kan gerichte interventies inzetten (middels een groepsplan o.i.d.) tot het volgende evaluatiemoment in februari.
- November is de afname datum van ZIEN

Verschillende monitoringsinstrumenten met een verantwoordingsdocument sociale veiligheid waaronder:

- Vreedzame school
- Quink
- Vensters
- Eigenwijzer
- ZIEN
- Het is mogelijk om de goede vragen in Integraal te plaatsen.

Bij welke groepen neem je de monitoring af?

- **In ieder geval: 1 x per jaar de vragenlijst afnemen bij de groepen 6-7-8**
- Iedere school is vrij om invulling te geven aan het monitoren van de lagere groepen. Afhankelijk van de visie van de school kun je middels kringgesprekken, interviews e.d. een beeld krijgen van de sociale veiligheidsbeleving van deze groep kinderen.

Bijlage 2: Aanspreekpunt pesten en coördineren veiligheidsbeleid op school

Alle SKOVV scholen benoemen een aanspreekpunt pesten en een coördinator veiligheid. Deze taken kunnen bij één persoon worden gelegd. De werkgroep adviseert om beide verplichte taken bij twee personen onder te brengen. Niet alleen omdat vergelijkbare taken en verantwoordelijkheden al bij verschillende bestaande functionarissen liggen maar ook vanwege mogelijke taakconflicten als beide taken door een persoon worden uitgevoerd.

Aanspreekpunt pesten

Het aanspreekpunt pesten is voor leerlingen en ouders die te maken krijgen met pesten. School is vrij om te bepalen bij wie de taak “aanspreekpunt pesten” wordt gelegd. In de meeste gevallen is het vanzelfsprekend dat dit de vertrouwenspersoon van de school is. Scholing vindt jaarlijks plaats bij de terugkomdag (en de opleiding die daaraan vooraf gaat).

Voorbeeldtaken Aanspreekpunt pesten:

Opvang leerling/ouder	<ul style="list-style-type: none"> - Opvangen van de leerling/ouder die te maken heeft met pestgedrag. - Luisteren naar wat de leerling/ouder te vertellen heeft.
De peestsituatie in kaart brengen	<ul style="list-style-type: none"> - Vragen wat de leerling/ouder/leerkracht al gedaan heeft. - Duidelijk maken wat de rol van het ‘aanspreekpunt pesten’ is.
Zoeken naar en begeleiden bij oplossingen	<ul style="list-style-type: none"> - Vragen hoe de gewenste situatie eruitziet. - Uitleg geven over hoe op school een pestprobleem wordt aangepakt. - In kaart brengen hoe de gewenste situatie bereikt kan worden. - Acties ondernemen om het pestprobleem op te lossen. - Schriftelijk vastleggen van ondernomen acties en gemaakte afspraken met betrokkenen.
Nazorg	<ul style="list-style-type: none"> - Checken of de afspraken zijn nagekomen en het pesten is gestopt.
Verwijzen	<ul style="list-style-type: none"> - In geval van strafbare feiten de ouders of meerderjarige leerling adviseren naar de politie te gaan. - Mocht het gesprek tussen het aanspreekpunt en leerling/ouder niet naar tevredenheid lopen of tot het gewenste resultaat leiden attendeer leerling/ouder dan op de klachtenregeling. Dat biedt de mogelijkheid dat de directie eventueel het bestuur in te schakelen bij een pestklacht. - Wijs op de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de klachtencommissie als het pestprobleem niet naar tevredenheid van de leerling/ouder is afgehandeld door de directie en/of het bestuur.

Coördineren veiligheidsbeleid

De coördinator veiligheidsbeleid geeft beleidsadviezen naar aanleiding van de afhandeling van klachten, altijd met een preventieve werking en fungeert als klankbord voor collega's die vragen hebben over pesten en de aanpak ervan.

Op veel scholen ligt de coördinatie van het veiligheidsbeleid bij de medewerker die ook eindverantwoordelijk is voor de veiligheid op school. In het basisonderwijs is dit meestal de (adjunct-)directeur. Afhankelijk van de structuur van de school, kan deze taak ook bij een bouwcoördinator liggen. Worden deze taken rond het coördineren van anti-pestbeleid niet door een leidinggevende uitgevoerd dan is beleidsadviesing een bijkomende taak. Diegene die de sociale veiligheid coördineert brengt dan beleidsadviezen uit aan de schoolleiding gericht op het vergroten van de veiligheid op school.

Wat betreft de training/scholing: e.e.a. is afhankelijk van de behoeftes en/of ervaren noodzaak van de individuele school/stichting. De organisatie rond het borgen van de veiligheid en het garanderen van een veilig leer- en leefklimaat voor de leerlingen verschillen per school/-bestuur. Op internet zijn veel trainingsorganisaties te vinden. Hierover zijn nog geen vaste afspraken gemaakt.

Voorbeeldtaken coördineren veiligheidsbeleid

(Mede)verantwoordelijkheid voor schoolveiligheidsbeleid	<p>Zorgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dat schoolveiligheid (en specifiek pesten) regelmatig op de agenda staat. - Voor de ontwikkeling van schoolregels en afspraken (over pesten) - Dat schoolregels leven binnen de school. - Dat er op school een anti-pestprotocol is. - Dat er een sanctiebeleid is. - Dat preventieve maatregelen worden genomen om de veiligheid op school vergroten.
Klankbord voor leerlingen, ouders en onderwijspersoneel	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen dat schoolregels en afspraken over pesten, het anti-pestprotocol en het sanctiebeleid bij iedereen bekend is. - Zorgen dat leerlingen en ouders weten wie het aanspreekpunt bij pesten is op school en wie het coördineert. - Zorgen dat leraren weten hoe te handelen in een peestsituatie. - Zorgen dat er actuele kennis is bij iedereen in het team over pesten en groepsprocessen. - Vragen van leraren over de aanpak van pesten beantwoorden en advies geven over de aanpak van een peestsituatie in de klas. - Informeren en adviseren over het inzetten en gebruik van anti-pestprogramma's en lessen over pesten.
Zicht hebben op de beleving van veiligheid, incidenten en mogelijke risico's	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen dat (pest)incidenten geregistreerd worden. - Zorgen dat de verplichte monitoring van de veiligheidsbeleving van leerlingen wordt uitgevoerd. Op de hoogte zijn van meldingen en incidenten die bij het aanspreekpunt pesten binnenkomen.

	<ul style="list-style-type: none">- In kaart brengen van risico's en onveiligheid aan de hand van incidenten en monitoring.- Preventieve maatregelen voeren naar aanleiding van onveilige situaties en pestincidenten.
--	---

Tips

- Ga na of op uw school taken rond het opvangen en begeleiden van leerlingen en ouders bij ongewenst gedrag (inclusief pesten) al belegd zijn. Zo ja, dan is de wettelijke eis voor een aanspreekpunt pesten voorzien.
- Ga na of op uw school taken over het coördineren van schoolveiligheidsbeleid en expliciet pestbeleid belegd zijn. Zo ja, dan is de wettelijke eis voor coördineren van anti-pestbeleid voorzien.
- Belegt u de taken die horen bij het aanspreekpunt pesten niet bij de vertrouwenspersoon, pas dan de klachtenregeling aan zodat duidelijk wordt bij wie meldingen over pesten wel gedaan kunnen worden.
- Als de coördinerende taken niet bij een leidinggevende medewerker worden belegd, dient de persoon die de taken uitvoert over voldoende mandaat te beschikken om beslissende beleidsmaatregelen te kunnen nemen.
- Zorg dat leerlingen en ouders weten wie op school het aanspreekpunt pesten is en wie het veiligheidsbeleid coördineert. De wet Veiligheid op school heeft tot doel dat pestproblemen op school op een juiste manier worden aangepakt.

Bijlage 3: Digitaal veiligheidsplan

Veiligheidsplan:

Welke onderdelen van het veiligheidsplan willen we op schoolniveau en op stichtingsniveau beschrijven. Dikgedrukte teksten zijn wettelijk verplicht.

Schoolniveau:

Visie

- De school hanteert kernwaarden met betrekking tot sociale veiligheid, bijvoorbeeld op basis van haar identiteit.
- De school heeft zich concrete doelen gesteld met betrekking tot sociale veiligheid.
- De school evalueert systematisch gestelde doelen met betrekking tot sociale veiligheid.
- De school heeft schoolregels opgesteld.
- Er zijn duidelijke afspraken over gedrag en toezicht buiten de school, zoals op de speelplaats of in de fietsenstalling.
- Er zijn goede afspraken en regels bij bijvoorbeeld schoolreisjes of schoolkampen, en die zijn voor iedereen duidelijk.
- In de klassen worden (ieder jaar) gezamenlijk gedragen gedragsregels opgesteld.
- **De school heeft afspraken of protocollen vastgelegd voor vormen van grensoverschrijdend gedrag of incidenten waarvoor dat wettelijk verplicht is.**
- De school heeft afspraken of protocollen vastgelegd over wat te doen bij veelvoorkomende vormen van grensoverschrijdend gedrag of incidenten, waarvoor dat niet wettelijk verplicht is.
- De school betreft alle geledingen actief bij het formuleren van visie, kernwaarden, doelen en regels.
- Alle betrokkenen kennen de visie, kernwaarden, doelen, regels, afspraken en protocollen of weten waar ze die kunnen vinden. Dit geldt ook voor nieuwe medewerkers. De school informeert hen hierover.

Inzicht

- De school heeft een goed en steeds actueel beeld van de beleving van de sociale veiligheid op school door monitoring onder leerlingen, personeel, ouders en andere betrokkenen bij de school.
- **De school benut informatie over veiligheidsrisico's en incidenten actief en regelmatig voor het ontwikkelen of bijstellen van beleid en praktijk.**
- De school benut niet-wettelijk verplichte bronnen om een beeld te vormen van veiligheidsrisico's en incidenten.

Voorwaarden

- De school onderzoekt regelmatig of ruimtes, materialen, buitenruimtes, toezicht, enzovoort zodanig zijn ingericht dat de sociale veiligheid daarmee gediend is.
- De school neemt signalen van leerlingen of personeel over onveilige ruimtes of materialen altijd serieus en pakt deze zo nodig aan.
- **In de school zijn wettelijk verplichte taken/functies met betrekking tot sociale veiligheid belegd.**
- In de school zijn verschillende niet-wettelijk verplichte taken/functies met betrekking tot sociale veiligheid belegd.

- De school nodigt ouders/leerlingen altijd uit of vraagt anders hun toestemming voor besprekingen over de voor hen benodigde (extra) ondersteuning en hulp, zowel intern als met externe partners.
- De rol die ouders binnen de school hebben, op pedagogisch vlak, is duidelijk.

Handelen

- De school heeft uitgangspunten voor positief pedagogisch handelen geformuleerd.
- De school maakt de uitgangspunten voor positief pedagogisch handelen waar in de dagelijkse praktijk.
- De school stimuleert dat alle personeelsleden voorbeeldgedrag vertonen op het gebied van positief gedrag.
- De school stimuleert dat alle personeelsleden de uitgangspunten en school- en gedragsregels consequent naleven.
- De school bevordert dat alle teamleden over de daarvoor benodigde houding en vaardigheden beschikken.
- De school werkt actief aan een helder beleid met betrekking tot belonen en straffen.
- Er wordt gestimuleerd dat er in de school een 'aanspreekcultuur' ontstaat, waarin iedereen (ook leerlingen en ouders) elkaar kan aanspreken op grensoverschrijdend of onveilig gedrag.
- De school stemt pedagogisch handelen af met ouders.

Preventie

- **In de klassen worden leerstof, activiteiten of programma's aangeboden, gericht op het bevorderen van positief gedrag en het tegengaan van onveilig gedrag. Voor een aantal kerndoelen zijn wettelijk verplichtingen.**
- Leerlingen worden gewezen op hulpmogelijkheden bij problemen of onveiligheid op school, thuis of in de vrije tijd.
- Leerlingen wordt duidelijk gemaakt dat er 'geheimen' zijn waarover je moet praten en met wie zij kunnen praten.

Signaleren

- De school werkt actief met een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem om leerlingen in hun gedrag te volgen.
- De school is voldoende in staat om signalen van onveiligheidsgevoelens of onveilig gedrag, waaronder pesten, bij leerlingen en personeel op te merken.
- Expliciete signalen van leerlingen en ouders over onveiligheid en pesten worden altijd serieus genomen.
- Iedereen binnen de school weet met wie hij signalen kan delen en dit gebeurt ook. De school kent de eventuele belemmeringen om dit te delen.
- De school heeft een heldere ondersteuningsstructuur voor het (multidisciplinair) wegen van ondersteuningsbehoeften en veiligheidsrisico's en het vaststellen en in gang zetten van een aanpak daarvoor.
- De samenwerking met externe partners van jeugdhulp en veiligheid is in de ondersteuningsstructuur effectief georganiseerd.
- De toegang tot lichte en zware hulp voor leerlingen en/of ouders is binnen de ondersteuningsstructuur efficiënt geregeld.
- De gemaakte afspraken en protocollen worden altijd nageleefd bij grensoverschrijdend gedrag of incidenten.
- De school zorgt altijd voor goede opvang voor slachtoffers van incidenten, waaronder pesten.

- De school zorgt altijd voor goede opvang van getuigen van een incident, waaronder pesten.
- De school zorgt altijd voor duidelijkheid naar de dader(s), ook bij pesten.
- De school registreert incidenten ten behoeve van het gezamenlijk leren van ervaringen.

Stichtingsniveau:

Visie

- De school heeft een visie op veiligheid geformuleerd.
- De school heeft een goed beeld van veiligheidsrisico's en incidenten.
- **De school heeft afspraken of protocollen vastgelegd voor vormen van grensoverschrijdend gedrag of incidenten waarvoor dat wettelijk verplicht is.**

Inzicht

- **De school benut wettelijk verplichte bronnen om een beeld te vormen van veiligheidsrisico's en incidenten.**

Voorwaarden

- Er zijn goede afspraken gemaakt met belangrijke externe partners uit jeugdhulp en veiligheid, om zo nodig ondersteuning of hulp te kunnen bieden aan leerlingen, ouders en leraren.
- **De school heeft een algemeen privacyreglement ten behoeve van de privacybescherming van ouders/leerlingen. Ook voor de samenwerking/uitwisseling van gegevens met externe partners, bijvoorbeeld in een ondersteuningsteam, MDO of ZAT.**
- **De school beschikt over een klachtenregeling en een vertrouwenspersoon, en is aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie.**
- **De school beschikt over een meldingsregeling misstanden en een protocol medisch handelen.**
- **In de school zijn wettelijk verplichte taken/functies met betrekking tot sociale veiligheid belegd.**

Handelen

- De school treft maatregelen wanneer personeelsleden niet voldoen aan de punten genoemd in de vorige drie vragen.

Preventie

- Scholing en training van het personeel op het gebied van competenties voor het bevorderen van sociale veiligheid en omgaan met grensoverschrijdend gedrag wordt door schoolleiding en schoolbestuur gestimuleerd en gefaciliteerd.
- **Die scholing en training wordt aangeboden aan alle betrokken functionarissen binnen de school.**

Signaleren

- De school werkt actief met een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem om leerlingen in hun gedrag te volgen.

Bijlage 4 Thema's sociale veiligheid

Thema's	Samengevat:
Radicalisering:	<ul style="list-style-type: none"> - Preventief beleid (werken aan een sociaal veilig klimaat en burgerschap) - Proactief: in gesprek met leerlingen/ouders/externe - Curatief: signaleren radicalisering en delen met (extern) netwerk.
Burgerschapsvorming	<p>Scholen hebben een wettelijke opdracht om aandacht te besteden aan actief burgerschaps sociale integratie.</p> <p>Wanneer er een sociaal veilig klimaat is kan er geleerd worden: hier raken sociale veiligheid en burgerschap elkaar.</p> <p>Burgerschap in schoolcultuur: vanuit visie, mét doelen.</p>
Discriminatie	<p>Bewustwording.</p> <p>School is verplicht zorg te dragen voor het welbevinden van leerlingen en personeel: Wet veiligheid op school & Arbowet.</p>
Seksuele diversiteit	Voldoen aan het kerndoel 38. SD is een onderdeel van sociale veiligheid van school.
Seksueel gedrag	<p>Grensoverschrijdend.</p> <p>Preventie:</p> <p>Afspraken en regels in schoolveiligheidsplan.</p> <p>Bij incidenten kan draaiboek helpen (Draaiboek "Moet iedereen het weten" voor de afhandeling van een crisissituatie rond seksuele intimidatie en misbruik)</p>
Pesten	<p>Signalering.</p> <p>Altijd reageren!</p> <p>Stimuleren positief groepsgedrag.</p> <p>Preventie: gedragsregels, sociaal-emotionele vaardigheden, mediawijsheid en weerbaarheid. Anti pestbeleid proactief en curatief.</p>
Agressie en geweld	Preventie → pedagogisch klimaat. Schoolveiligheidsplan verplicht
Polarisatie	Stel sociale veiligheid centraal. Gericht op goede conflicthantering.
Calamiteiten	Crisisplan toevoegen aan schoolveiligheidsplan (voorbeeld staat online)
Sociale media:	Ongewenst online gedrag van leerlingen of personeel. (Beleid SKOVV)